

Mw. Ingrid van Engelshoven
Minister van Cultuur
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Betreft: Kunstpodia-adviezen Mondriaan Fonds /positie van de fotografie in het cultuurbestel

Rotterdam, Amsterdam, Breda, Groningen, Utrecht, Hilversum, Edam – 4 november 2021

Geachte mevrouw van Engelshoven,

De fotografie is het grootste visuele medium van onze tijd met tal van raakvlakken met andere vormen van visuele kunsten en het maatschappelijke veld. Deze positie dankt zij mede aan het feit dat ze ook de meest gedemocratiseerde vorm van beeldcultuur is. Dat staat in schril contrast met de opvatting van de Raad voor Cultuur in zijn BIS 2021-2024 advies van vorig jaar waarin de fotografie wordt betiteld als 'genre' binnen de beeldende kunst.

In combinatie met het feit dat geen van de aanvragen van de fotografie-organisaties door de Raad werden gehonoreerd, vormde dat de aanleiding voor onze brief van 29 april 2020 aan u met het verzoek een beleid voor de discipline fotografie op gang te brengen. Nu wordt het beleid ten aanzien van de fotografie v.w.b. makers en presentatie-instellingen uitsluitend bepaald door de agenda's van de disciplines waarmee interactie bestaat, zoals film, design, beeldende kunst maar ook journalistiek, media, wetenschap en onderwijs. Dat is ineffectief, doet geen recht aan de positie van de discipline en is bovendien niet in overeenstemming met de situatie in het museale en erfgoedveld.

Na een constructief onlinegesprek met uw ambtenaren werd een gesprek gepland dat helaas door covid-19 beperkingen nog niet heeft plaatsgevonden. We stellen het zeer op prijs als dit alsnog zou kunnen gebeuren met u dan wel uw opvolger.

Inmiddels stapelt het aantal aanleidingen om te komen tot concreet beleid op basis van een fundamentele structuurwijziging van de cultuurdisciplines zich op. De Raad voor Cultuur stelt in zijn BIS 2021-2024 advies "(..) dat fotografie-instellingen en -initiatieven met behulp van de rijksfondsen een extra stimulans krijgen om sterker en zichtbaarder te worden op landelijk niveau."

Het Mondriaan Fonds, dat namens u de opdracht heeft de fotografie te faciliteren, heeft aan deze oproep geen gehoor gegeven. Het in 2020 door het fonds in gang gezette beleid onder de noemer 'Kunstpodia' heeft de fotografie zo goed als genegeerd. Slechts twee van de 61 toezeggingen voor 2020 en 2021, gingen naar fotografie-organisaties op het één na laagste toekenningsniveau. Dat houdt in dat van de bestede €10 miljoen in 2021-2022 €440.000 naar fotografie-organisaties gaat, oftewel 4,4%. In combinatie met het volledig ontbreken van toezeggingen uit de €3,6 miljoen die de Raad voor Cultuur besteedt aan de BIS, resteert 3,2% voor de fotografie.

Collectief falen van de sector of onbedoeld neveneffect van nieuwe regelgeving? En waarop stoelt die? Om te beginnen heeft het Mondriaan Fonds zonder overleg met de fotografiesector het beleid voor presentatie-instellingen vervangen door 'Kunstpodia' met een indeling in vaste categorieën met vaste budgets en dito aantallen per categorie. De agenda wordt gedomineerd door een focus op presentatie-instellingen met een doorlopende programmering op een fysieke locatie waarop voornamelijk vanuit de beeldende kunst gedefinieerde criteria worden toegepast. Maar de verantwoordelijkheid die het Fonds, dat qua omvang

de belangrijkste meerjarige regeling voor de visuele kunsten in ons land beheert, zou moeten nemen betreft ook een integrale. De fotografie-instellingen in ons land hebben immers inspannings- en prestatieverlichtingen ten aanzien van publieksbereik en programmering. Hun financiering bestaat veelal uit een mix van regionale en landelijke financiering met verwante maar zeker ook eigen criteria. Wij vragen wij ons af of het fonds deze bredere verantwoordelijkheid in zijn beoordelingsprocedures wel heeft meegenomen en of u dit fonds geen bredere opdracht zou moeten geven. Regionale inbedding van culturele instellingen en publieksbereik lijken nu van ondergeschikt belang. Beide aspecten zijn echter belangrijke kwaliteiten van fotografie-manifestaties.

De aanvragen van BredaPhoto en Noorderlicht zijn afgewezen met summiere en algemene argumenten. Het gaat hier om de twee meest prominente fotografiefestivals in Nederland met een lange staat van dienst en een sterke positie tot ver buiten de landsgrenzen. Deze instellingen hebben aandacht voor experiment, internationale profilering, vernieuwing en niet te vergeten en talentontwikkeling van de fotografiesector binnen het brede palet van de visuele kunsten en media. Via deze festivals vonden vele jonge makers in de afgelopen decennia de weg naar een professionele beroepspraktijk. Dat pad wordt nu wel erg smal. Ook de voorheen als nomadische presentatie-instelling geaccepteerde producent als Paradox heeft, ondanks de internationale betekenis voor beeldmakers, instellingen en het daarmee verbonden grote en cultureel diverse publiek, het nakijken.

Hoe anders is die situatie voor de andere sectoren waar de interactie met een toegepaste praktijk - net als in de fotografie - eveneens een belangrijke rol speelt, zoals in de film of in het design. Op basis van zorgvuldig gemaakte analyses, worden deze bediend door fondsen die een gefundeerde positie ten aanzien van de sector innemen. Dat leidt tot een heel anders gevormd beleid: festivals zowel als de rol van producenten worden voor de ontwikkeling van projecten en hun diverse publieksbereik als onontbeerlijk gezien. Maar ook de interactie met de wereld van de publieke zowel als commerciële mediapartijen en de industrie wordt door de fondsen voor creatieve industrie en film (terecht) niet geschuwd; het is onderdeel van het DNA van de discipline, fungeert als een belangrijke (co-)financier en het levert tevens een belangrijke bijdrage aan het publieksbereik. Voor de fotografie speelt de relatie met de journalistiek een vergelijkbare rol. Inspelen op nieuwe mogelijkheden daar, met name online, behoort voor een fonds dat zich tot de fotografie verhoudt een speerpunt te zijn.

Op een kortstondige periode in 2009-2011 na, toen het fonds een intendant documentaire fotografie kende, heeft het Mondriaan Fonds amper gerichte aandacht voor de discipline gehad. Een globaal onderzoek uit 2020 onder de (ook) in het vrije kunstenbereik van de fotografie opererende leden van beroepsvereniging DuPho leerde dat 36% van de leden nooit bij het Mondriaan aanklopt omdat het zich niet in het fonds en/of de regelingen herkent. Verre van bevredigend maar minder problematisch dan de huidige score van het fonds m.b.t. instellingen.

Het succes van de fotografiemusea in Nederland in de afgelopen 25-30 jaar heeft aangetoond welke publieke, artistiek-inhoudelijke en maatschappelijke kracht van deze mediums specifieke aanpak uitgaat. Niet meer dan logisch om het beleid m.b.t. de beroepsbeoefenaars, kleinschaliger presentatie-instellingen, festivals, producenten en andere voor de sector relevante partijen daarmee in overeenstemming te brengen.

Wij vragen u dan ook bij deze de noodzakelijke (historische) stappen te zetten om de fotografie een zelfstandige positie in het culturele bestel toe te kennen in de komende kabinetsperiode. Conform de situatie voor de andere (grote) visuele kunsten: film, design, architectuur en vanzelfsprekend ook beeldende kunst.

Voor nu - en nog geheel binnen uw vermogen - het verzoek het Mondriaan Fonds te vragen een pas op de plaats te laten maken en de oordelen t.a.v. de sector i.h.k.v. de Kunstpodia-regeling te herroepen.

Daarnaast is het van belang dat het fonds de (ook) voor de fotografie uiterst betekenisvolle projectsubsidies voor instellingen per onmiddellijk laat terugkeren in het programma. De dynamiek in het bestel is door de rigide Kunstpodia-regeling ernstig beperkt; de plotseling geschrapte regeling voor eenmalige projecten van

organisaties maakt er definitief een eind aan. De combinatie van beide raakt de fotografiesector als geen andere. In afwachting van structurele oplossingen mogen we dat uiteraard niet laten gebeuren.

Graag lichten het Platform Fotografie Nederland (PFN) en DuPho deze (open) brief in een gesprek toe.

Met vriendelijke groet,

namens PFN,

Birgit Donker, directeur Nederlands Fotomuseum

namens DuPho,

Suzanne Henning, directeur DuPho

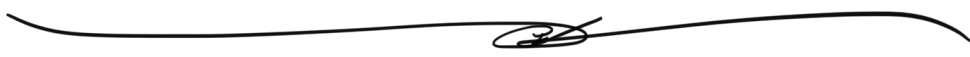
Fleur van Muiswinkel, directeur BredaPhoto

Nelly Voorhuis, zakelijk directeur Zilveren Camera

Bas Vroege, directeur Paradox

Kees van der Meiden, directeur Noorderlicht

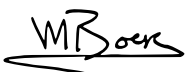
Femke Rotteveel, directeur FOTODOK

Joumana El Zein Khouri, directeur World Press Photo

Stef van Breugel, Museum Hilversum

Mirjam Boers, Maria Austria Instituut